

В.П. Логвиненко
Lohvynenko, V.P.

До проблеми механізмів психологічного захисту безробітних

The Issues of Psychological Defense Mechanisms of the Unemployed

У статті описано і здійснено аналіз захисних психологічних механізмів безробітних. Встановлено типові комплекси психологічних захистів безробітних, які зазнають стресу в некризових умовах, та тих, хто страждає від життєвої кризи, на різних стадіях трансформації їхньої "Я-концепції". Визначено зміст доцільної психологічної допомоги безробітним для покращення їхнього психологічного стану і сприяння працевлаштуванню на різних стадіях кризи.

Ключові слова: психологічна підтримка безробітних, життєва криза, механізми психологічного захисту, трансформація "Я-концепції" безробітного.

This article describes and analyzes the psychological defense mechanisms of the unemployed. The work has found typical complexes of psychological defenses of the unemployed who undergo stress in non-crisis situations and those suffering from life crisis at different phases of transformation of their "self-concept". The article defined the content of expedient psychological support for the unemployed in order to improve their psychological condition and facilitate employment in various phases of the crisis.

Keywords: psychological support for the unemployed, life crisis, psychological defense mechanisms, transformation of "self-concept" of the unemployed.

Постановка проблеми. Психологічна допомога безробітному службою зайнятості передбачає збільшення його власної активності у процесі працевлаштування. У випадку, якщо у людини виникає аномальна (життєва) криза, її активність може бути високою, але неконструктивною і не обумовлювати бажаний результат. Одним із основних факторів неконструктивності є посилене використання механізмів психологічного захисту із вичерпуванням їх ресурсу та їхня неадекватність – невідповідність задачі вирішення проблеми і подолання ситуації. Психологічний захист, за визначенням, – це сукупність психологічних механізмів, дій, способів, направлених на зменшення чи усунування причин, що загрожують цілісності і стійкості людини, її "Я", на збереження гармонійності і врівноваженості структури особистості (Ж. Лапланш, Ж. Понталіс, 2000; І. Нікольська, Р. Грановська, 2006). За

науковими дослідженнями, деструктивні зміни психіки і поведінки у ситуації безробіття – це соціальні хвороби, втрата сенсу життя, постстресові розлади, пограничні психічні стани, суїциди, пов'язані не тільки із впливом зовнішніх і внутрішніх стресових факторів, а й із застосуванням неконструктивних психологічних захистів (І. Баєва, 2008; Б. Єгоров, 2007, А. Котенева, 1998, 2008). Тому їх врахування забезпечить ефективність психологічних впливів для сприяння конструктивному характеру активності безробітних та кризового втручання для надання невідкладної емоційної допомоги.

Метою статті є виявлення та аналіз захисних психологічних механізмів безробітних, які характерні для різних стадій трансформації "Я-концепції".

Огляд попередніх досліджень. Переживання людини у ситуації безробіття є переживанням стресу, що часто супроводжується кризою ідентичності (життєвою кризою). Виникнення кризи у безробітних пов'язане зі швидким збільшенням проблемного навантаження, що призводить до критичної події екзистенційного плану із виникненням відчуття гострої нестачі ресурсів. Із тривалістю перебування безробітним зв'язок опосередкований, однак приблизно після півроку такого стану спостерігається збільшення випадків переживання кризи [1]. Способом функціонування психіки в умовах кризи є психологічне змінювання із виникненням психічних новоутворень, трансформація особистості і "Я-концепції" (Г. Бойко, 2006, Ю. Ільїна, 2007, П. Лушин, 2003, М. Магомед-Емінов, 1998, Т. Титаренко, 2011). Нами визначено, що критеріями трансформації слугують

Логвиненко Валентина Петрівна, старший науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії з професійної орієнтації та професійного навчання безробітних, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ).

Lohvynenko, Valentyna Petrivna, Senior Researcher, Problem Research Laboratory of Vocational Guidance and Skills Training of the Unemployed, Ukrainian State Employment Service Training Institute (Kyiv).

© Логвиненко В.П., 2015

© Lohvynenko, V.P., 2015

стан дезадаптованості, внутрішньої неузгодженості. Невід'ємною складовою процесу є посилене використання психологічних захистів. Вихід із кризи пов'язаний із реконструкцією системи захисних механізмів і винайденням нових стратегій поведінки, що відбувається під час трансформації "Я-концепції" (П. Лушин, 2003, Є. Карпенко, 2012, О. Рудюк, 2011). Специфічною ознакою трансформації "Я-концепції" безробітних є виникнення фіктивного "Я" для повернення стану попереднього функціонування, що є своєрідним, типовим для безробітних, захистом.

Психологічний захист, призначений для стабілізації особистості, часом призводить до протилежного результату: психосоматичних захворювань, деформацій характеру, труднощів в адаптації і в особистісному розвитку (У. Киршбаум, А. Єремєєва, 2000; Є. Романова, Л. Гребенніков, 1996). Негативний результат дії захисту у процесі трансформації пов'язується із хронічним перебуванням на одній із стадій та перетворенням захисту у надстійкий патерн. Такі захисти виступають як жорсткі блоки, що перешкоджають розвиткові трансформаційного процесу і змінюють його хід – напрям, інтенсивність і форму вияву. Будучи за своєю природою структурами індивідуального знання-досвіду, вони зумовлюють ригідність психіки, типову для конкретної людини стереотипність мислення як вибір тільки типових, усталених стратегій поведінки. За П. Лушиним, "патологія виникає тоді, коли процес самозмінювання застрягає, коли організація досвіду "Я" відбувається у формі надстійких патернів... У загрозованих для "Я" обставинах травмуюча ситуація породжує таку тривогу, що індивідові нічого не залишається, як зависати на вже відомих способах самозахисту. У результаті він втрачає здатність до гнучких і спонтанних дій..." [2, с. 43–44]. Тому негативна трансформація — це "застрягання" у трансформаційному процесі із посиленням використання захисних психологічних механізмів і викривлення всього психічного життя і внутрішнього світу. За О. Рудюком, посилене використання захисних механізмів є одним із способів переживання кризи безробітними поряд із конструктивним та неконструктивним.

Психологічні захисти, як і всі підсистеми особистості, у процесі трансформації можуть зазнавати деструктивних змін. Одним із аспектів психологічного змінювання є реструктуризація і відновлення захистів на нових засадах особистості (за П. Лушиним) чи їх трансформація в копінг-стратегії і доцільні стилі подолання ситуації (за Є. Карпенком).

Захисні психологічні механізми можуть вважатися перехідними структурами у психологічному змінюванні і тому – конструктивними формами стабілізації особистості (М. Мамардашвілі, П. Лушин). Їх основна функція полягає у прощтовхуванні системи особистості на новий виток розвитку. Звідси, суть допомоги у кризі – це "стимулювати процес самоорганізації, і "Я"-система сама знайде спосіб самоорганізації" [2, с. 44]. За Є. Карпенком, перехідними структурами є не самі по собі психологічні захисти, а комплексні утворення захисних механізмів і копінг-стратегій за умови самоактуалізації особистості. У даному випадку допомога полягає у сприянні самоактуалізації та підвищенні рівня суб'єктності особистості. З інших теоретичних позицій (Л. Грінберг, Р. Роудс, 1995), основою позитивної трансформації є направленість та інтенційність особистості, тому допомога має полягати у сприянні цілетворенню.

Посилене використання характерних захисних психологічних механізмів як надстійких блоків "Я-концепції" може бути виявленим за піками основних шкал типологічного профілю особистості [2]. Вивчення внутрішнього світу безробітного в аспекті психологічного захисту на різних етапах трансформації "Я-концепції" досі не проводилося.

Огляд результатів емпіричного дослідження. Нами було досліджено представленість захисних механізмів на різних стадіях трансформації, відповідно до запропонованої нами п'ятистадійної моделі трансформації [1]. Було опитано 432 безробітних із використанням методики СБДО Л. Собчик. Розглянемо захисні механізми, виявлені на різних стадіях трансформації.

На базовій стадії (умови стабільності, відсутності трансформації) найчастіше спостерігаються захисні механізми *заперечення, витіснення, конверсії* – виникнення рис реагування, характерних для протилежної статі. При невдачах діють такі захисти, як *проекція, агресія*, що забезпечують емоційний комфорт за слабкої рефлексії "Я" і неусвідомлення власних потреб.

Базова стадія (чи стадія 0) описує психічний стан, характерний для 20% безробітних, у яких не виявлено кризи. Цей "нормальний", неускладнений, безкризовий варіант відповідає переживанню стресу як основній характеристиці безробіття. За таких умов типовими захистами безробітних є *заперечення, витіснення, конверсія, проекція і агресія*.

Розглянемо вказані механізми окремо. Дія механізму *витіснення* (шкала 4) полягає у витісненні зі свідомості неприємної інформації, яка знижує самооцінку, що у ситуації стресу супроводжується виявом надлишкової, не завжди цілеспрямованої, хаотичної активності. Активність носить спонтанний характер, набуваючи при невдачах і розчаруваннях рис афекту: звинувачення інших, вибухи гніву, протестні реакції [3, с. 47].

Дія механізму *заперечення* (шкала 9) полягає у тому, що у ситуації складній, важкій, з можливістю негативних наслідків, людина виявляє відсутність схильності до аналізу ситуації, заглиблення в проблеми. Цей механізм Л. Собчик називає могутнім, оскільки у випадку неуспіху він компенсує нанесений самооцінці збиток, залишаючи її незмінно високою.

Дія механізму *конверсії* (шкала 5) полягає у посиленні гендерних характеристик, властивих для іншої психологічної статі, – зростання рис маскулітності у жінок і фемінітності у чоловіків, що характерно для безробітних в умовах стресу. Маскулітність у жінок виявляється як: рішучість при прийнятті рішень, покладання відповідальності на себе, автономність, незалежність, схильність до ризику, спрямованість на успіх, у поведінці. Фемінітність у чоловіків виявляється як: залежність, поступливість, схильність відповідати вимогам середовища. Така реакція є типовою для людини при потрапленні у ситуацію безробіття і на початку кризи (0 і 1 стадії). На наступних стадіях цей механізм не проявляється і тільки на стадії 4 (завершення трансформації) знову діє у незначній частині безробітних. На стадії 4 він виконує дестабілізаційну функцію, обумовлює повернення на попередні стадії і хронічну кризу, оскільки конверсія протирічить виявленню сенсу "Я" та автентичної спрямованості, що має бути за позитивної трансформації.

Сукупність дії механізмів витіснення, заперечення, конверсії, проекції, агресії досить вичерпно описує

реакції безробітних в умовах стресу: мобілізація для вирішення проблем із збереженням внутрішнього комфорту у змінених життєвих умовах. Даний комплекс є фактором розвитку кризового стану, хоча сама по собі дія кожного механізму не зумовлює виникнення кризи, про що свідчить те, що на базовій стадії їх зв'язок із критеріями кризового стану слабкий. Але їх комплекс створює перцептивний фільтр, що обумовлює роль значного і раптового збільшення проблемного навантаження як вирішального фактора у виникненні кризи і трансформації. Внаслідок неусвідомлюваного накопичення проблем безробітний у певний момент постає перед фактом екзистенційної кризи – неможливості задовольнити основні, базові потреби, та перед відчуттям втрати контролю над ситуацією, у результаті чого і розвивається криза. Однак виступаючи факторами виникнення кризового стану, дані механізми не впливають на процес трансформації, про що свідчить відсутність зв'язку чи слабка позитивна кореляція на подальших стадіях. Це може означати, що їхній вплив на процес трансформації досить складний, опосередкований іншими факторами.

Привернемо увагу до того, що для безробітних характерним є застосування саме комплексу механізмів – поєднання шкал 4, 5 і 9. За Л. Собчик, таке поєднання свідчить не тільки про заперечення проблем, а й про гіперкомпенсаторну активацію, гіперкомпенсаторну задіяність різних характерних для особистості захисних механізмів і підвищену активність у пошуках виходу зі складної ситуації, незважаючи на розгубленість та звуження зони контактів [3, с. 78].

Отже коли людина стає безробітною, відбувається гіперкомпенсаторна активація її психологічних захистів. Якщо це не приносить очікуваного результату, тобто проблеми вирішити не вдається, а навпаки, їхня кількість зростає, то відбувається декомпенсація. За цих умов найменша життєва подія за типом “останньої краплі” слугує пусковим механізмом трансформації. Це зумовлює те, що безробітний досить специфічно “прозріває”: сприймає та усвідомлює весь негатив свого стану як екзистенційну кризу (із втратою сенсу життя та втратою сенсу “Я”), і його переживання значно і раптово посилюються, виявляючись як дезадаптованість, фрустрованість, емоційне вигорання. При цьому руйнуються зв'язки між сприйняттям власних властивостей і можливістю досягнення бажаного результату, між поведінкою і мотиваційною сферою, що у свою чергу зумовлює значне зменшення психологічної суб'єктності і посилену екстерналізацію локусу контролю. Крім того, зовнішня об'єктивна депривація безробітної людини – позбавлення можливостей задовольнити свої потреби, пов'язані з професійною діяльністю, доповнюється внутрішньою суб'єктивною депривацією – свідомим “відгалмовуванням” вказаних потреб з метою досягнення більш далекої цілі, якою на зовнішньому рівні є повернення до професійної діяльності, а на внутрішньому – повернення втраченого “Я” – образу “Я”-професіонал. У результаті створюється “Я”-фіктивне як специфічний спосіб захисту. Внаслідок цього мотиваційною домінантою у безробітного стає потреба у змінах. Так відбувається перехід від базової стадії до кризи і трансформації. Описана схема виникнення кризи і трансформації є типовою для безробітних. Можна сказати, що трансформація “Я-концепції” особистості є глобальним психологічним захисним механізмом збереження “Я” і виживання людини у важкій життєвій

ситуації, в умовах зміни, кризи, а окремі захисні механізми слугують локальними, підпорядкованими засобами.

Оскільки з появою декомпенсації при посиленні дії захисних механізмів позитивний результат – підтримка внутрішнього комфорту і стабільності “Я-концепції”, який зазвичай досягався у звичних, нормальних умовах (умови ситуації безробіття є стресовими), більше не забезпечується, то виникає неконгруентність “Я-концепції”, і психічна система як така, що самоорганізується, здійснює самозмінювання для досягнення позитивного результату. Тому за декомпенсації система переходить до іншого режиму функціонування. Це є ще одним доказом того, що трансформація “Я-концепції” є глобальним захистом – психологічним механізмом системного самозмінювання для забезпечення функціонування особистості.

На стадії 1 трансформації “Я-концепції” перебуває близько 60% безробітних, тому дану категорію зазвичай описують в експериментальних дослідженнях як психологічний портрет середнього безробітного. Тобто типовий безробітний – це людина, яка переживає стрес, початок кризи чи незначну неглибоку кризу.

Для стадії 1 характерні такі захисні психологічні механізми: 1) *заперечення*; 2) *витіснення* зі свідомості інформації, яка занижує самооцінку, що супроводжується на поведінковому рівні критичними висловлюваннями, протестними реакціями, агресивністю (у меншій мірі, ніж попередні); 3) *невротичний зверхконтроль* (перенапруження контролюючих систем) та *реалізація психосоматичного механізму*, що виявляється різними фізичними розладами; 4) *поведінкове відреагування із перевагою гіпертимних рис*.

Захисний механізм у міжособистісних стосунках – це *висока вимогливість як до себе, так і до інших, схильність до придушення насущних потреб, направленість на відповідність нормативним критеріям соціуму*.

Механізми заперечення проблем і витіснення діють на стадії 1 дещо за іншими законами, ніж на стадії 0, що пов'язано із виникненням невротизації особистості, яка починається із початком трансформації “Я-концепції” і виявляється як поєднання піків по шкалах 1, 4, 5, 9 за підвищення рівня усього профілю. Невротизація тут розуміється як порушення адаптаційного процесу, що стосується закономірностей співвідношення самоконтролю і самореалізації (задоволення потреб і реалізації здібностей), самоствердження і вимог соціального середовища [3, с. 83].

Дію психологічного захисту, що відбувається у психіці безробітних на початку кризи (стадія 1), можна описати наступним чином. Як тільки безробітний відчуває складність ситуації, тиск соціуму і власну дезадаптованість, разом із прагненням повернення стану адаптованості (попереднього режиму функціонування) відбувається автоматичний перехід на режим посиленого самоконтролю, дуже часто невротичного зверхконтролю. Самоконтроль може бути направленим як на забезпечення задоволення егоцентричних потреб (самореалізацію і самоствердження), так і на задоволення вимог середовища. Якщо даний процес завершується успішно – людина повертається до зайнятості, то переходу до наступної стадії кризи не відбувається. Якщо ж ні самореалізації, ні задоволення потреби в соціальній бажаності власної поведінки не відбувається, то виникає невротизація із перевагою гіпотимних, гальмівних рис, що є типовим для стадії 2. У частини людей, у кого із початком кризи само-

контроль, навпаки, понижується, за умови неспішності спостерігається протилежна форма, а саме: механізм поведінкового відреагування із перевагою гіпертимних рис (шкали 8, 9), який продовжує діяти і на наступній стадії. Якщо відбувається і невротизація, і поведінкове відреагування, то виникають різні розлади як результат дії психосоматичного механізму. Звідси слідує, що показники стадії 2 – це результати процесу активізації, вичерпування ресурсів, емоційно-вольової саморегуляції на стадії 1, що зумовлює психологічні захисти стадії 2. Невротизація з переважанням гіпотимних, гальмівних рис є характеристикою стадії 2, і за науковою літературою вона може сягати рівня депресії.

Стадія 2 трансформації “Я-концепції” – це власне криза, початок дезінтеграції “Я-концепції”, початок стрибка – перетворення всієї системи зв’язків між елементами “Я-концепції”, зміна їх природи. В інших класифікаціях психологічного змінювання ця стадія позначається як депресія.

Переважаючі захисні психологічні механізми на стадії 2 – це *усамітнення, заперечення, раціоналізація, ритуалізація, обмеження контактів, поринання в світ фантазій, роздумів, мрій*. У депресивному стані – замикання в собі, відгороджування від інших – *механізм ізоляції, раціоналізація, всебічний поглиблений аналіз ситуації і самоаналіз* (при цьому самооцінка своїх можливостей неадекватно занижена), намагання самостійно справитися з проблемами, подолати пригнічений стан. Посилене звертання до інтересів своєї сім’ї чи групи теж є психологічним механізмом зменшення напруги і підтримки самооцінки на даній стадії трансформації.

Ще одним типовим механізмом захисту для стадії 2 стає *компенсація*, що може виявлятися по-різному. У випадку психотравмуючої ситуації це або *невротичний варіант дезадаптації*, або *компенсація особистості в бік посилення гальмівних реакцій*, зокрема зверхконтролю, що за хронічної психотравмуючої ситуації веде до виснаження контролюючих систем.

Невротичний варіант дезадаптації виявляється як нерішучість, невпевненість, надлишкова самокритичність, самозвинувачення, пошук найбільш правильного рішення аж до втрати можливості його прийняття, висока самооцінка взагалі і заниження самооцінки актуальної (своєї здатності досягнути цілі у ситуації), чим виправдовується пасивність, гіперрозведення значимих і конкретних цілей, у результаті чого є загроза не реалізувати себе.

Компенсація особистості в бік посилення гальмівних реакцій виявляється як зверхконтроль, вичікувальна обережність, дистанціювання від інших. У моменти, що висувають високі вимоги до почуття відповідальності, можливі декомпенсації, тривожність, хаотична неціле спрямована активність або стоп-реакції (механізм *блокування активності*), при цьому сильне почуття провини, самодокори, страх за майбутнє, тривожна навіюваність, застосування для захисту від тривоги прикмет, ритуалів чи вироблення звички до педантизму із самонастановою, що якщо наперед все продумати і не відхилитися від наміченого плану, то нічого поганого не станеться.

Специфічним психологічним захистом стадії 2 є *відмова від самореалізації для вирішення актуальних потреб і потреб значимих інших*.

Стадія 3 – це критична точка кризи, яка може бути завершена за умови прийняття рішення із переходом пси-

хологічної системи на завершальну стадію, а за неприйняття – повернення на попередні стадії.

Характерний інтрапсихічний захисний механізм на стадії 3 – це *іраціональний тип реакції із звертанням до фантазування, мрій або механізми раціоналізації і ритуалізації*. Це піки шкал 7, 8, 0 (тривожність, індивідуалізм, соціальна інтровертованість), поєднання яких, за Л. Собчик, виявляє хронічну дезадаптованість. Тривога зменшується внаслідок інтелектуальної переробки (розмірковувань, аналізу, програвання змін ситуації чи розв’язання проблем у мріях) та обмежувальної поведінки для уникнення невдачі, що може виявлятися у нав’язливих діях, ритуалах. Крім втечі в іраціональне, часто використовується механізм *заперечення*.

Захисний механізм у міжособистісних стосунках на стадії 3 – це поведінкове відреагування: різка протидія імперативному стилю, зовнішньому тиску, авторитарності, нетерпимість до неухаги до власної особистості, відсутність конформності, відстоювання власної незалежності. Якщо ставлення оточуючих негативне, то можливі емоції гніву, презирства, протесту чи, навпаки, повного відсторонення, емоційна холодність.

Стадія 4 – це посткритичний стан системи, коли відбувається валідизація прийнятого рішення на практиці. Переважаючі інтрапсихічні захисти на стадії 4 (шкали 6, 8, 0): 1) *раціоналізація з обезцінюванням бажаного чи недосяжного*; 2) *проекція*: приписування іншим тих же недоліків, що бачаться у собі, обурення ними; 3) продовжують діяти механізми: *іраціональний тип реакції із звертанням до фантазування, мрій та механізми інтелектуальної переробки, раціоналізації та ритуалізації*.

Інтерперсональний захист на стадії 4: за гіперстенічного стилю реагування: агресія, за дуже сильного напруження вибуховий тип реагування, в основі якого лежить агресивна реакція у відповідь на звинувачення, тиск, або протиставлення оточенню своїх суб’єктивних установок, егоцентризм. За гіпостенічного типу реагування: замкнутість, пасивність, відстороненість.

На основі дослідження можна зробити наступні **ВИСНОВКИ**:

1) при попаданні людини у ситуацію безробіття відбувається гіперкомпенсаторна активація типових захисних механізмів особистості; декомпенсація гіперкомпенсаторної дії захистів є внутрішньою умовою виникнення життєвої кризи та трансформації “Я-концепції”;

2) типовими психологічними захистами безробітних, які переживають стрес, але не кризу, є заперечення, витіснення, конверсія, проекція і агресія;

3) типові психологічні захисти безробітних у кризовому стані такі:

стадія трансформації 1 – заперечення, витіснення, невротичний зверхконтроль, реалізація психосоматичного механізму, агресія;

стадія 2 – усамітнення, заперечення, раціоналізація, ритуалізація, обмеження контактів, відхід у світ фантазій, мрій, ізоляція, раціоналізація, компенсація (невротичний варіант дезадаптації або посилення гальмівних реакцій);

стадія 3 – іраціональний тип реакції із звертанням до фантазування, раціоналізація, ритуалізація, протест або відсторонення;

стадія 4 – раціоналізація з обезцінюванням недосяжного, проекція, продовжують діяти механізми: іраціо-

нальний тип реакції, ритуалізація, інтелектуальна переробка, агресія, протиставлення оточенню своїх суб'єктивних настанов або егоцентризму, відстороненість;

4) трансформація "Я-концепції" особистості є глобальним психологічним захисним механізмом збереження "Я" і виживання людини в умовах кризи, а окремі захисні механізми слугують локальними, підпорядкованими засобами;

5) із урахуванням типових захисних механізмів безробітних психологічна допомога таким людям має полягати у стимуляції процесу самоорганізації, саморегуляції, цілетворення, за депресії – підвищення самооцінки, у розширенні самоусвідомлення, а саме: переінтерпретації структур наявного досвіду для винайдення копінг-стратегій, сприяння у прийнятті рішення, самоактуалізації та посиленні суб'єктності особистості.

Список використаних джерел

1. Логвиненко В.П. Особливості трансформації "Я-концепції" безробітного / Психологія праці та управління. Психологічна підтримка і допомога безробітним на ринку праці : зб. матеріалів X наук.-практ. конф. – К. : ІПК ДСЗУ, 2014. – с. 163–179.
2. Лушин П.В. Психология личностного изменения : – дис. ... докт. психол. наук : 19.00.01 / П.В. Лушин – К., 2003. – 299 с.
3. Собчик Л.Н. СМЛЛ. Стандартизированный многофакторный метод исследования личности. – СПб. : Речь, 2003. – 219 с.

Стаття надійшла 10.06.2015

УДК 004.02:364.04

К.Я. Малихіна
Malykhina, K.Ya.

Алгоритм соціальної послуги працевлаштування у проєкції осіб похилого віку Social Service Algorithm of Employing the Elderly People

Стаття розкриває зміст процесу працевлаштування як соціальної формалізованої послуги з боку роботодавця. Завдання практично розглянуте стосовно осіб похилого віку. Спрямована на запобігання можливої корупції при працевлаштуванні та адресована колу спеціалістів із соціології, права, психології, комп'ютерного моделювання.

Ключові слова: діанетика, інграма, клієнт, соціальна послуга, алгоритм, претендент, етап, процес, стадія, стажування, опціон, синергізм, дискретний, гуманізація, інтенсифікація, проєкція, комп'ютерна діагностика, пролонгація, корупція, комп'ютерне моделювання.

This article reveals the content of employment as a formal social service provided by the employer. The task is considered in practical terms in relation to the elderly. It is aimed at preventing possible corruption during employment, and it is addressed to specialists in sociology, law, psychology, computer simulation modeling.

Keywords: dianetics, ingram, customer, social service, algorithm, candidate, phase, process, stage, internship, options, synergy, discrete, humanization, intensification, projection, computer diagnostics, extension, corruption, computer simulation modeling.

Постановка проблеми. У демократичній країні вільного вибору шляхів реалізації здібностей через роботу сприяння працевлаштуванню є або особистою задачею претендента на посаду, іноді із залученням родичів, знайомих, або уособлюється державою через центри зайнятості [1]. Але у будь-якому випадку в часовому розгляді це є стадією до працевлаштування. Воно реалізується поетапно, починаючись з контакту з робо-

тодавцем у вигляді співбесіди, і закінчуючись або відмовою, або укладанням трудової угоди. Співбесіда, навіть і за належною компетентністю її учасників, не знімає повністю у будь-якому випадку обопільну невизначеність щодо остаточного результату працевлаштування, викликану з одного боку – практичним незнанням конкретної ситуації претендентом на посаду, яка їм тільки передбачається на основі попередніх знань і досвіду, а з іншого – неможливістю повного практичного впізнання претендента за час співбесіди.

Випробувальний строк, не знімаючи деякої напруженості щодо остаточного вирішення питання, виконує також функцію практичного навчання, оскільки претендент отримує принаймні навички конкретної роботи.

Малихіна Катерина Яківна, кандидат філософських наук (Київ).
Malykhina, Kateryna Yakivna, PhD (Philosop.) (Kyiv).

© Малихіна К.Я., 2015

© Malykhina, K.Y., 2015